

inte? Och eftersom det visar sig att Curt Bergs bok *Blå dragonerna* omnämns (boken var författarens enda, men den gavs ut i åtminstone 12 upplagor) bör kanske ett litet bidrag till bokens och regementets historia nämnas. När tyskarna besatte Köpenhamn i april 1940, grep de också en dansk kavalleriofficer, som var född tysk men nu dansk. Han dödsdömdes men blev aldrig avrättad utan hölls i fängelse ända in i det sista. Han har berättat hur psykiskt svårt det var att hållas av-

stängd under de långa åren. Aktuella tidningar fick han inte läsa, men bland mycket få böcker hade Curt Bergs bok om dragoner smugit sig in, ren skönlitteratur alltså. Han läste boken gång på gång; den höll honom vid liv, berättade han. Då han blev utkastad ur fängelset, fick han inte boken med sig. –Det var ett nöje att hitta boken i ett antikvariat och ge den till Oberst Lunding, men det visade sig, att boken gjort sitt. Han behövde den inte längre.

LILLEMOR LINDBERG:

VARNING FÖR SOCIALISMEN

Det är en lisa för själen att ta del av det lågmälda, ålderdomliga språket och en intellektuell njutning att fördjupa sig i analyserna i Gösta Bagges *Frihet eller socialism*. Högerledaren och professorn skrev boken 1944, som en mot-skrift till Ernst Wigfors *Socialismen och friheten*. Konservativa Sällskapet har nu återutgivit skriften som varnar för konsekvenserna för demokratin av den socialdemokratiska politiken.

I sitt förord konstaterar Gösta Bohman att skriften är högaktuell inte minst i

det politiska dagsläget med dess nyanslösa politiska debatteknik.

”Erfarenheterna från de kommunistiska och nationalsocialistiska samhällshushållningarna i Ryssland och Tyskland” – som Bagge uttrycker det – visade tydligt vart statliga regleringar kunde leda.

Bagge understryker gång på gång att valet till sist kommer att stå mellan friheten eller socialismen. Han ifrågasätter i vad mån socialistiska strävanden över huvud taget är förenliga med medborgerlig frihet och ett folkstyrt samhälle. ”Men det är icke möjligt att instämma däri, att om endast demokratiska metoder användas för att genomföra dylika socialistiska

Frihet eller socialism. Gösta Bagge. Konservativa Sällskapet, 1994.

åtgärder, så föreligger ingen fara för frihet och folkstyre. Det är icke metoderna som äro det avgörande, det är åtgärdernas art och resultat.”

Lätt övergång

Trots att femtio år förflutet sedan boken skrevs är det mycket som känns igen. ”Ju mera de ekonomiska intressena blir förankrade i en härskande partimaskin, desto större bli de hjälpmedel som denna förfoga över för att behålla makten. Och detta gäller inte bara de så kallade kapitalistiska intressegrupperna; det gäller alla de tusen och en olika intressen i ett land som för sitt tillgodoseende äro beroende av politiken.”

”I vårt land har vi ju den erfarenheten att ett parti, det socialdemokratiska, lyckats befästa sin makt genom att väsentligen bygga den på fackföreningarna, till vilka återigen alla arbetare måste vara anslutna, om de skola kunna få sin och sin familjs bärgning. Här liksom i fråga om den ekonomiska utvecklingen är det därför av vikt, att man förstår, hur lätt övergången kan vara från ett dylikt demokratiskt system till det totalitära.”

Statliga ingripanden

Det andra världskriget hade medfört ett otal statliga ingripanden och regleringar i Sverige; ransonering av livsmedel, kläder etc, hyresreglering, reglering av utrikes-handeln, kontroll av kapitalrörelser och

av finanstransaktioner mellan Sverige och utlandet, valutareglering, kontroll av tilldelningen av råvaror etc.

De statliga ingripandena omfattade även arbetsförmedlingstvång och till exempel allmän tjänsteplikt för skogsavverkning.

Gösta Bagge varnar för att behålla alla dessa regleringar vid ”fredsutbrottet” och finner inte minst priskontrollen och de statliga subventionssystemen förkastliga.

Han såg också tydligt riskerna med ”att låta de nuvarande monopolelementen med statsmaktens hjälp få en mera stadigvarande eller absolut karaktär eller genom att ta bort från den moderne företagaren vad som är hans väsentliga funktion, nämligen att vara den frie bäraren av de dynamiska krafterna i det moderna samhällslivet. Socialisering av monopol innebär med andra ord, att man gör monopolen järnhårt, varaktigt och utan den potentiella konkurrensens incitament till framsteg”.

Fortfarande aktuellt

Det är på samma gång fascinerande och skrämmande, att så mycket av det som Gösta Bagge skrev för femtio år sedan – mot bakgrund av vad som hänt inom och utanför Sverige under andra världskriget – fortfarande är lika aktuellt efter femtio år av fred i landet. Läs boken och begrund den! Det är den värd.